

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-område

SE0520034 Stigfjorden

EU:s medlemsländer bygger upp ett sk. "ekologiskt nätverk" av naturområden som kallas Natura 2000. Livsmiljöerna för vilda djur och växter krymper i snabb takt och många arter hotas av utrotning. Länderna i EU samarbetar därför för att försöka bevara det europeiska växt- och djurlivet. Arbetet grundas på två EU-direktiv, fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet.

Natura 2000-områden i Västra Götalands län

I Västra Götalands län finns 406 av regeringen beslutade Natura 2000-områden (t.o.m. år 2004) som sammanlagt har en yta av cirka 240 900 hektar. Avsikten med områdena är att bevara speciella, i EU direktiven bestämda naturtyper och arter. I länet förekommer 54 av dessa naturtyper och 95 djur- och växtarter. Arbetet med att utse områden har pågått sedan EU-inträdet 1995. Naturtyperna kan sammanfattas i följande kategorier och täcker cirka hälften av den totala ytan.

- Berg / hållmark, 3 800 ha
- Odlingssmark / hed, 3 506 ha
- Lövskog, 5 248 ha
- Barrskog, 8 475 ha
- Våtmark / hed, 14 218 ha
- Sötvatten, 21 567 ha
- Sötvatten, Vättern, 60 000 ha
- Hav / kust, 25 304 ha

Bevarandeplanen

Till varje Natura 2000-område ska det finnas en bevarandeplan. Den ger en beskrivning av området och dess naturvärden, vad som kan skada eller påverka naturvärdena samt vad som krävs för att de ska finnas kvar. Planen ska också underlätta vid tillståndsprövningar enligt miljöbalken. Bevarandeplaner utarbetas och fastställs av Länsstyrelsen som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Planen kan dock revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar ändras; den sägs vara ett "*levande dokument*". Det är därför aldrig för sent att bidra med kunskap och synpunkter, kontakta gärna Länsstyrelsen. När bevarandeplanen ändras medför det att den måste fastställas på nytt. Markägare och andra berörda ges då nytt tillfälle att lämna synpunkter om ändringarna är av betydelse.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada Natura 2000-områdenas värden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det gäller även åtgärder utanför Natura 2000-området (regleras av miljöbalken). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kan påverka naturvärdena i ett område bör man samråda med länsstyrelsen innan man påbörjar en åtgärd. Om det rör sig om en skogsbruksåtgärd ska istället samråd hållas med skogsvårdsstyrelsen innan en åtgärd påbörjas.

Mer information

Länsstyrelsen - www.o.lst.se - Telefon 031-60 50 00 vx. - E-post: natura2000@o.lst.se

Skogsvårdsstyrelsen - www.svo.se - Telefon 033-17 73 30 vx. - E-post: svs@svsvg.svo.se

Naturvårdsverket - www.naturvardsverket.se

Om lagstiftningen som Natura 2000 bygger på

Ett Natura 2000-områdes juridiska status bestäms av flera paragrafer i miljöbalken. Förutom bestämmelser om områdesskydd och tillståndsprövning enligt 7 kap. miljöbalken är Natura 2000-områden även riksintresseområden enligt 4 kap. 1 och 8 §§ i miljöbalken, vilket innebär att Natura 2000-bestämmelserna får en tydlig koppling till en rad andra lagar som rör markanvändning. Bestämmelser som rör miljökonsekvensbeskrivningar (MKB), tillsyn och ersättningsfrågor m.m. i Natura 2000-områden finns även i miljöbalkens kapitel 6:1 och 7, 11:9, 17:3, 19:2, 21:7, 29:4 och 31:4 och 5 kap. MB samt i förordningen om områdesskydd (1998:1252).

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Naturvårdsenheten
Ewa Lawett

BEVARANDEPLAN
Fastställd
2005-08-15

Diarienummer:
511-24709-2004

Sida
3(19)

Enligt sändlista

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0520034 Stigfjorden

Kommun: **Orust, Tjörn**

Områdets totala areal: **4846 ha** *Områdestyp:* **pSCI, SPA**

Biogeografisk region: **Kontinental**

Naturtyper och arter som måste bevaras i området:

- 1140 - Ler- och sandbottnar som blottas vid lågvatten
- 1160 - Stora grunda vikar och sund
- 1170 - Rev
- 1210 - Annuell vegetation på driftvallar
- 1220 - Perenn vegetation på steniga stränder
- 1230 - Vegetationsklädda havsklippor
- 1310 - Ler- och sandsediment med glasört och andra annueller
- 1330 - Salta strandängar
- 6230 - Artrika stagg-gräsmarker nedanför trädgränsen*
- 6410 - Fuktängar med blåtätel eller starr
- 6430 - Högörtssamhällen
- 8230 - Pionjärvegetation på silikatrika bergytter
- A075 - Havsörn
- A140 - Ljungpipare
- A151 - Brushane
- A166 - Grönbena
- A193 - Fisktärna

Bevarandesyfte

Syftet med Natura 2000-området är att de naturtyper samt djur- och växtarter som finns i området (se ovan förteckning) ska bevaras långsiktigt. Varje naturtyp och art ska bidra till att upprätthålla s.k. gynnsam bevarandestatus inom sin biogeografiska region. Det här området utgör därför en viktig del i det ekologiska nätverk av områden som Natura 2000 bygger på.

Det främsta bevarandesyftet i detta område är att bevara ett marint stort sammanhängande grunt skyddat innerskärgårdsområde med rika uppväxtplatser för fisk och ryggradslösa djur och med stor betydelse för fågellivet.

Regeringen fattade beslut om att föreslå området till Natura 2000-nätverket i mars 1996.

Beskrivning av området

Natura 2000 området Stigfjorden utgörs av ett stort, mestadels grunt och skyddat (dvs relativt oexponerat av öppet hav) vattenområde mellan Orust och Tjörn. Området omfattar även landarealer på ett stort antal mindre skär och öar som bildar en omsluten skärgård i fjorden. Dock omfattar Natura 2000 området INTE landområden runt Stigfjorden eller de större öarna; Kälkerön, Valön, Stävö, Hjälme, Hälsön, Kalvö och Råssöhalvön.

Stigfjorden står i förbindelse med Västerhavet genom de trånga sunden Strömsund och Lyresund och med Askerö- och Hålsfjorden i öster genom den smala djuprännan Skåpesund. Fjorden saknar egentliga trösklar i dessa passager och kännetecknas till större delen av grunda lerbottnar.

Områdets naturvärden utgörs främst av det stora skyddade vattenområdet med dess mosaik av mycket varierande naturtyper som grunda marina mjukbottnar med bl a ålgräs och naturliga musselbankar, salta strandängar, kala eller bevuxna bergsklippor och bördiga skalgrusblandade sprickdalgångar. De varierande naturtyperna bildar sammantaget ett stort unikt marint naturområde.

Stigfjordenområdet har även höga landskapliga kvaliteter och är ett mycket välfrekventerat och populärt område för friluftslivet.

Stigfjorden är ett viktigt vinterbetesområde för flyttande fåglar. Det är av stor betydelse som uppväxtområde för fisk och ryggradslösa djur samt ett viktigt flytt-, häcknings- och ruggningsområde för fåglar. Sångsvanen förekommer talrikt vintertid liksom Havsörn som rastar i Stigfjorden under vintern. Ålgräsvegetationen på grunda mjuka ler och sandbottnar är av stor betydelse för reproduktion av olika fiskarter.

Tidigare inventeringar inom Stigfjordenområdet har visat på ansevärd naturvärden. Av stort vetenskapligt intresse är de vidsträckta fälten av ålgräs / "bandång" (*Zostera marina*) som karakteriserar fjordens grunda partier och som utgör miljön för ett artrikt ekosystem. Dessa bottenpartier utgör viktiga näringsplatser för fågellivet.

Kalvöfjorden räknas som en av de rikaste fågellokalerna i sitt slag utefter hela svenska västkusten. Flacka välutbildade strandängar, som vanligen utgör en god miljö för vadarfåglar, ansluter på åtskilliga ställen till grundbottenarna.

Befintligt områdesskydd:

Natura 2000 området sammanfaller helt eller delvis med följande områdesskyddsförordnanden:
Naturvårdsområde Stigfjorden (vattenområdet samt mindre öar och skär)
Naturreservat Råssöhalvön (vattenområdet)
Naturreservat Svanviks kile (vattenområdet)
Naturreservat Valön (vattenområdet)
Naturreservat Sundsby säteri (vattenområdet)

Övriga hushållningsbestämmelser:

- Riksintresse naturvård (3 kap 6§ MB)
- Riksintresse friluftsliv (3 kap 6§ MB)
- Riksintresse kulturmiljövård (3 kap 6§ MB), omfattar del av området i norr vid Ängholmen.
- Riksintresse Natura 2000 (4 kap MB)
- Särskilda hushållningsbestämmelser för kusten (4 kap MB)

Angränsande Natura 2000 område:
Sundsby (SE0520053)

Bevarandemål

Bevarandemålet för området är att upprätthålla gynsamma förhållanden för marin flora och fauna inom de grunda bottenområdena samt bibehålla häcknings, rast och övervintringsförhållanden för utpekade fågelarter.

Exempel på uppföljningsbara bevarandemål beskrivs under respektive naturtyp och art. Vilka av dessa mål som kommer att användas i området bestäms då basinventeringen är genomförd. Efter denna inventering kommer också x, y eller liknande mål förhoppningsvis kunna ersättas med aktuella och korrekta siffror och för naturtyper och arter.

Bevarandemål för arter skrivs av Artdatabanken och kompletteras senare.

Markägarförhållanden

Privata ägare och Orust respektive Tjörns kommuner.
Natura 2000 omfattas till större delen endast vattenområden.
Berörda och angränsande fastigheternas rättigheter i vattenområdet är inte utredda.

Vad kan påverka negativt

Kustvattenområden är generellt utsatta för samma typ av verksamheter och andra faktorer som påverkar miljöns kvalitet.

Generella hot är övergödning (eutrofiering), föroreningar genom utsläpp (olja och andra miljögifter), åtgärder som förändra hydrologin (vattenstånd och /eller strömmar) som t ex exploatering i vattnet.

För att motverka de faktorer som påverkar havsmiljön kan ibland behövas mer övergripande samhällsåtgärder än vad som kan formuleras som konkreta åtgärder i bevarandeplan. Grunda vattenområden är speciellt känsliga för övergödning och/eller ökad sedimentation. Stigfjordens begränsade cirkulation med smala sund gör området extra känsligt i detta sammanhang.

Den rikliga sjöfågelfauna är kan vara känslig för störning från bullrande friluftsliv under delar av häckningssäsongen. Därför kan det vara aktuellt med begränsningar för sjötrafiken inom vissa delar av området och under specifika perioder av året.

Andra verksamheter som påverkar vattenområdet negativt:

- Muddring och andra verksamheter som omlagrar eller skadar de grunda bottenarna.
- Utfyllnader
- Bryggor/pirar som påverkar vattenomsättningen
- Omfattande skörd av musslor med bottenskrapor som skadar rev / musselbanksmiljöer..
- All form av markavvattning eller annan påverkan på hydrologin i tillrinnande avrinningsområden runt området.
- Utsläpp av kemikalier, avloppsvatten eller annan påverkan på vattenkvaliteten i Stigfjorden och Kalvöfjorden.

Skötselplaner och föreskrifter för befintliga områdesskydd i området är föråldrade och ej anpassade till områdets naturvärden enligt Natura 2000.

Även åtgärder som ändå regleras av föreskrifter för naturreservaten (och naturvårdsområdet) kan påverka områdets bevarandestatus (Se respektive föreskrifter) och skall därigenom tillämpas restriktivt.

Se även vidare eventuella specifika hot för respektive naturtyp och art.

Bevarandeåtgärder

Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken).

För alla befintliga anläggningar och anordningar i området (bryggor, pirar, muddringar), dvs anläggningar som tillkommit innan Natura 2000 och har tillstånd, är normalt underhåll och skötsel inte verksamheter som aktualiserar tillståndsprovning (enligt ovan 7:28a MB). Dock kan sådana åtgärder omfatta annan provning enligt MB.

Tillstånd/medgivande bör inte ges till NYA muddring och andra verksamheter som omlagrar eller skadar de grunda bottenarna.

Vattenområdet grundare än 6 meter (ca 60 %) ingår i RAMSAR-område utpekad enligt Våtmarkskonventionen (RAMSAR-konventionen)

För att en gynnsam bevarandestatus ska kunna bibehållas måste tillförseln av närsalter minska! Ett åtgärdsprogram skall tas fram inom senast 2009 inom ramen för vattendirektivet på hur man ska minska kväve- och fosfortillförseln till området.

Exempelvis kan det initiera åtgärder som utbyggande av våtmarker eller andra biologiska processer som kan minska närsalttillflödena. För alla kustmiljöer som omfattas av Natura 2000 bör övergödningproblemet innebära mycket restriktiv provning för tillkommande nya enskilda avloppsanläggningar.

Bevarandestatus

Vattenmiljöns status/kvalitet är dåligt känd liksom status för naturtyper och arter inom de marina miljöerna.

Hela området är skyddat som naturreservat (eller naturvårdsområde). Områdesskydd med avseende på naturvärden är föremål för översyn de närmaste åren.

Ett nytt samlat naturreservat bör utarbetas för hela Stigfjordenområdet och kan då innebära en utvidgning av nuvarande naturvårdsområdes omfattning. Närliggande områden såsom delar av Björshuvudet/Hallsbäck på norra Tjörn kan vara aktuella för en sådan utvidgning av Stigfjordenområdet. I samband med detta bör det aktualiseras om Natura 2000 även skall omfatta värdefulla landområden.

I förhållande till en konkret hotbild om exploatering har området idag ett gått relativt gott skydd för bevarande förutsatt att föreskrifter tillämpas restriktivt.

För diffusa passiva hot (som övergödning, förändrat bete, utsläpp mm) har området mer tveksam bevarandestatus.

Mer detaljerad beskrivning införs efter utförd basinventering.

Uppföljning av naturtyper och arter

De i bevarandeplanen angivna målen ska följas upp.

Bevarandemålen följs upp med olika tidsintervall beroende på vilken naturtyp eller art som berörs. Naturtyper som inte kräver skötsel följs upp stickprovsvis med glesa tidsintervall liksom arter som till exempel förekommer på många lokaler eller som inte är hotade i så hög grad.

Områden som vid basinventeringen inte konstateras ha gynnsam bevarandestatus följs upp regelbundet tills gynnsam bevarandestatus uppnåts. Samtliga områden ska följas upp om de innehåller arter och naturtyper som är sällsynta, särskilt viktiga för biologisk mångfald eller kräver regelbunden skötsel.

Exempel på uppföljningsbara bevarandemål beskrivs under respektive naturtyp och art. Vilka av dessa mål som kommer att användas i området bestäms då basinventeringen är genomförd. Efter denna inventering kommer också x, y eller liknande mål ersättas med siffror och arter.

Bevarandemålen följs upp med olika tidsintervall beroende på vilken naturtyp eller art som berörs.

Dokumentation

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, 1989:3. Hultengren, S. 1989: Ängar och hagar på Tjörn.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, rapport 1995:21. ISSN 1104-487X. Hultengren, S., Olsson, K. 1995: Värdefulla odlingslandskap i Göteborgs och Bohus län. Bevarandeprogram för odlingslandskapets natur- och kulturvärden.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län. Områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv samt områden med geografiska bestämmelser.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län. 1980: Skötselplan för naturreservatet Kälkerön. Beslut 1980-02-25.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län. 1974: Skötselplan för naturreservatet Råssö. Beslut 1974-05-20.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län. 1977: Skötselplan för naturreservatet Svanvik. Beslut 1977-03-31.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län. 1974: Skötselplan för naturreservatet Valön. Beslut 1974-01-28.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län. 1979: Skötselplan för naturvårdsområdet Stigfjorden. Beslut 1979-04-14.

Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet (National Conservation Plan for the Agricultural Landscape)

Åsander, L. 1989: Ängs- och hagmarker i Orust kommun. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, 1989:5.

Naturtyper, djur- och växtarter som speciellt måste bevaras i området.

1140 Ler- och sandbottnar som blottas vid lågvatten

Beskrivning: Generell definition:
Grunda, sandiga och leriga bottnar som delvis blottas vid lågvatten. Dessa bottnar är ofta fria från makrovegetation men med stora mängder blågrönalger (cyanobakterier) och kiselalger. Fintrådiga alger kan förekomma.
Naturtypen är viktig för änder och vadarfåglar som söker föda i de grunda bottnarna.

Habitatet/Naturtypen avgränsas mot andra strandsmiljöer vid medelhögvattennivån och den lägsta lågvattennivån avgränsar mot djupare vattenmiljöer.

Naturtypen finns i stor omfattning inom områdets i grunda vikar.

Bevarandemål: Areal
-Arealen ler- och sandbottnar ska vara minst x hektar.
Struktur och funktion
-Halten totalkväve, totalfosfor respektive klorofyll a ska uppfylla minst "God ekologisk status" enligt bedömningsgrunder för kust och hav.
-Täckningsgraden av flytande trådalger ökar inte och är <30 % i minst 90 % av vikarna.
Typiska arter
-Antal häckande par av typiska fågelarter som använder naturtypen vid födosök är konstant eller ökar.

Negativ påverkan:

Bevarandeåtgärder:

Bevarandestatus: Kompletteras efter inventering

Uppföljning: Se tillsviðare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.

1160 Stora grunda vikar och sund

Beskrivning: Generell definition:
Stora grunda vikar och sund med begränsat inflytande av sötvatten. Dessa habitatkomplex är ofta skyddade från kraftiga vågor samt innehåller olika typer av sediment och substrat med artrika bentiska djur- och växtsamhällen. Gränsen för grunt vatten kan definieras genom närvaro av ålgräs- eller natesamhällen och maxdjupet utgörs av de fastsittande makrovegetationens nedersta djuputbredning (enskild planta gäller). Vid begränsad fältkännedom om vegetationens utbredning samt vid frånvaro av vegetation sätts gränsen för habitatet vid 10 m djupkurvan. Vikarna är större än 25 ha. Avgränsning mot land går vid medelhögvattennivån utom när substratet utgörs av ler och sandbottnar som delvis blottar (1140), då börjar habitatet vid 1140:s nedre gräns, den lägsta lågvattennivån.
Muddring kan ha förekommit i habitatet.

Omfattar stora delar av området, är egentligen en geomorfologisk beskrivning mer än en naturtyp.

Stigfjordens vidsträckta ålgräsängsområden utgör en av naturtypens undergrupper. Naturtypen finns sannolikt även utan makrofytvegetation inom fjorden.

Bevarandemål: Areal:
-Arealen stora grunda vikar och sund ska vara minst X hektar.

Struktur och funktion:
-Arealen ålgräsbevuxen botten ska vara minst X hektar och ålgräs ska finnas ner till minst Y meters djup.
-Halten totalkväve, totalfosfor resp. klorofyll a ska uppfylla minst "God ekologisk status" enligt Bedömningsgrunder för kust och hav.
-Täckningsgraden av flytande trådalger ökar inte och är <30 % i minst 90 % av vikarna.
-Täckningsgraden av vass/säv ska inte öka mer än X(10) %.

Typiska arter:
-Utbredningen av typiska arter av makroalger ska bibehållas eller öka i minst 90 % av arealen.
-Antal häckande par av typiska fågelarter som använder naturtypen vid födosök är konstant eller ökar.
-(Mål för typiska arter av bottenfauna enligt bedömningsgrunder för kust och hav är ej klart.)
-(Mål för typiska arter av ryggradslösa djur på biogena rev är ej klart.)

Negativ påverkan:

Bevarandeåtgärder:

Bevarandestatus: Kompletteras efter inventering

Uppföljning: Se tillsvidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.

1170 Rev

Beskrivning: Generell definition:
Geologiska och/eller biologiska bildningar som förekommande på hård- eller mjukbotten. Reven är topografiskt avskiljda genom att de höjer sig över havsbotten i den littoral eller sublittoral zonen.
Reven kan bestå av geologiska formationer som block och hållar och/eller biogena bildningar.
Revmiljön karaktäriseras av en zonerings av bentiska samhällen av alger och djurarter inklusive konkretioner, skorpbildningar och korallbildningar.
Musselbankar ingår i detta habitat om de har en täckningsgrad över 5-10%.
Rev avgränsas mot omkringliggande botten där revbildningen övergår med mer än 50% i mjukbottenytan samt där biogena bildningar understiger 5-10% av täckningsgraden.

I Stigfjorden återfinns naturtypen mest som undergruppen "biogena rev" i formen av musselbankar på sandbotten.

Bevarandemål: Areal:
-Arealen rev ska vara minst X hektar.
-Arealen av undergruppen biogena rev ska vara minst Y hektar.
Struktur och funktion:
-Halten totalkväve, totalfosfor respektive klorofyll a ska uppfylla minst "God ekologisk status" enligt Bedömningsgrunder för kust och hav.
Typiska arter:
-(Mål för typiska arter av ryggradslösa djur på biogena rev är ej klart.)

Negativ påverkan: Musselbankarna nyttjas för husbehovs/yrkesfiske med krattning/skrapning. Fisket bedrivs på licens. Eventuellt bör skattningen av musselbankarna följas upp särskilt.

Bevarandeåtgärder:

Bevarandestatus: Kompletteras efter inventering

Uppföljning: Se tills vidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.

1210 Annuell vegetation på driftvallar

Beskrivning: Kväverika driftvallar med vegetation av främst ettåriga växter, men ett inslag av fleråriga växter kan förekomma. Driftvallarna uppkommer genom att tång, vass eller annan vegetation drivits med vattnet genom strömmar och vågrörelser och lagrats upp som "vallar" längs stränderna.
Driftvallar förekommer på flacka stränder dominerade av sten, grus och sand.
På det ofta mycket kväverika underlaget förekommer en, frodig vegetation.
I och med att blåstångens utbredning minskat i vissa områden har blåstångsvallarna blivit sällsyntare, medan driftvallar bestående av säv och fintrådiga alger blivit allt vanligare.

Bevarandemål: Areal:
-Antalet vikar med tångvallar ska vara minst X st.
Struktur och funktion:
-Arealen tångvallar ska inte minska mer än 20 %.
Typiska arter:
-Förekomsten av typiska kärlväxter ska bibehållas eller öka.

Negativ påverkan:

Bevarandeåtgärder:

Bevarandestatus: Kompletteras efter inventering

Uppföljning: Se tillsvidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.

1220 Perenn vegetation på steniga stränder

Beskrivning: Sten- och grusvallar, inklusive fossila vallar, i direkt anslutning till stranden. Många olika successionsstadier förekommer. I de äldre delarna kan antingen gräs-, ljung- och risvegetation eller en vegetation dominerad av mossor och lavar utvecklas. Vegetationens utformning är beroende av hur exponerad stranden är för vind och vågor. Naturtypen är vanligen ohävdad.

Bevarandemål: Areal:
-Arealen perenn vegetation på steniga stränder ska vara minst X hektar.
Struktur och funktion:
-Täckningsgraden av träd ska understiga X(5) % och busktäckningen ska understiga Y(25) %.
-Täckningsgraden av vresros och andra främmande arter ska understiga X(2) m²/ha.
Typiska arter:
-Förekomsten av typiska kärlväxter ska bibehållas eller öka.
-Antal häckande par av typiska fågelarter som använder naturtypen vid födosök är konstant eller ökar.

Negativ påverkan:

Bevarandeåtgärder:

Bevarandestatus: Kompletteras efter inventering

Uppföljning: Se tillsvidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.

1230 Vegetationsklädda havsklippor

Beskrivning: Branta havsklippor med lav-, gräs- och örtvegetation. Naturtypen är mångsidig och klipporna har en varierande vegetationstäckning beroende bl.a. på havets påverkan, exponeringsgrad, geologi och geomorfologi. Denna zonerings kan innebära att klippavsatser och skrevor på de brantaste delarna närmast havet är fria från vegetation eller bevuxna av blågrönalger medan klippphyllor, branter och sluttningar på de ställen där jord kunnat ackumuleras kan vara gräsbevuxna. I mer skyddade lägen kan ris, örter och vindpinade träd och buskar etablera sig. Klipporna ska ha en lutning på minst 30 grader. Gränsdragningen mot vattnet går vid lägsta lågvattennivån och gränsdragningen mot land går där direkt saltpåverkad vegetation upphör.

Bevarandemål: Areal:
-Arealen vegetationsklädda havsklippor ska vara minst X hektar.
Struktur och funktion:
-Täckningsgraden av träd ska understiga X(5) % och busktäckningen ska understiga Y(25) %.
Typiska arter:
-Förekomsten av typiska kärlväxter ska bibehållas eller öka.
-Antal häckande par av typiska fågelarter som använder naturtypen vid födosök är konstant eller ökar.

Negativ påverkan:

Bevarandeåtgärder:

Bevarandestatus: Kompletteras efter inventering

Uppföljning: Se tillsvidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.

1310 Ler- och sandsediment med glasört och andra annueller

Beskrivning: er- och sandsediment som periodvis översvämmas av havsvatten, huvudsakligen koloniserade av glasört och andra annueller eller gräs. Saltrika fläckar, s.k. skonor eller saltbrännor, kan förekomma. Typen kan finnas som inslag i Salta strandängar (1330) eller Havsstrandängar av Östersjötyp (1630). Gränsen mot havet går vid medellågvattennivån.

Bevarandemål: Areal:
-Arealen ler- och sandsediment ska vara minst X hektar.
Struktur och funktion:
-Minst 95 % av arealen ska vara avbetad varje år vid vegetationsperioden slut.
-Minst 80 % av vattenstranden ska vara s.k. "blå bård", d.v.s. vass/havssäv/rörflen ska inte förekomma på landstranden i täta bestånd (>10 m²).
Typiska arter:
-Förekomsten av typiska kärlväxter ska bibehållas eller öka. (Minst 1 typisk art ska finnas i objektet.)
-Antal häckande par av typiska fågelarter som använder naturtypen vid födosök är konstant eller ökar.

Negativ påverkan:

Bevarandeåtgärder:

Bevarandestatus: Kompletteras efter inventering

Uppföljning: Se tillsvidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.

1330 Salta strandängar

Beskrivning: Generell definition:
Strandängar och strandbetesmarker påverkade av saltvatten med salinitet vanligen över 15 promille.
Flora och fauna varierar beroende på bl.a. underlag och hävdhistorik, men är präglad av antingen pågående traditionell hävd eller tidigare hävd. Arter som indikerar hävdkontinuitet skall finnas.
Naturtypen är i allmänhet helt öppen, men enstaka träd och buskar kan förekomma.
Strandhabitatet avgränsas mot havet vid lägsta lågvattennivån. Karaktäristiskt är inslaget av saltrikta fläckar (saltbrännor) som uppstått genom att vatten efter översvämningar avdunstat. Växt- och djursamhällena har speciella anpassningar till hög salthalt.
Strandängarna är viktiga fågellokaler.

Kan förekomma som mindre arealer inom områdets små öar och skär

Bevarandemål: Areal:
-Arealen salta strandängar ska vara minst X hektar.
Struktur och funktion:
-Minst 95 % av arealen ska vara avbetad varje år vid vegetationsperioden slut.
-Arealen skonor och saltfrätor minskar inte mer än X %.
-Minst 80 % av vattenstranden ska vara s.k. "blå bård", d.v.s. vass/havssäv/rörflen ska inte förekomma på landstranden i täta bestånd (>10 m²).
-Krontäckning av träd och buskar som vuxit upp i välhävdade landskap ska vara högst X %.
Typiska arter:
-Förekomsten av typiska kärlväxter ska bibehållas eller öka.
-Antal häckande par av typiska fågelarter som använder naturtypen vid födosök är konstant eller ökar.

Negativ påverkan:

Bevarandeåtgärder:

Bevarandestatus: Kompletteras efter inventering

Uppföljning: Se tillsvidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.

6230 Artrika stagg-gräsmarker nedanför trädgränsen*

Beskrivning: Mindre arealer inom områdets små öar och skär

<i>Bevarandemål:</i>	<p>Areal</p> <p>-Arealen artrika stagg-gräsmarker ska vara minst x hektar eller öka.</p> <p>Struktur och funktion</p> <p>-Minst 95 % av arealen ska vara väl hävdad varje år vid vegetationsperiodens slut (med "väl hävdad" menas som regel att hävden varit så hård att ingen skadlig ansamling av förna skett).</p> <p>-Negativa indikatorarter ska förekomma med mindre än 5 % täckning eller frekvens (negativa indikatorarter är hundkex, brännässla, åkertistel, krusskräppa, jättegröe, samt blommande exemplar av grenrör, rörflen och älgört).</p> <p>-Krontäckning av träd och buskar som vuxit upp i ett välhävdad landskap ska vara mellan x och y %. Vedartad igenväxningsvegetation ska inte förekomma (det vill säga träd och buskar som kunnat etablera sig på grund av att hävden blivit för svag).</p> <p>Typiska arter</p> <p>-Förekomsten av typiska kärlväxter ska bibehållas eller öka. Minst x stycken av de typiska kärlväxterarterna a, b, c etc. ska förekomma i minst y % av provytorna.</p>
<i>Negativ påverkan:</i>	
<i>Bevarandeåtgärder:</i>	
<i>Bevarandestatus:</i>	Kompletteras efter inventering
<i>Uppföljning:</i>	Se tillsvidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.

6410 Fuktängar med blåttåtel eller starr

<i>Beskrivning:</i>	Mindre arealer inom områdets små öar och skär
<i>Bevarandemål:</i>	<p>Areal</p> <p>-Arealen fuktängar med blåttåtel eller starr ska vara minst x hektar eller öka.</p> <p>Struktur och funktion</p> <p>-Minst 95 % av arealen ska vara väl hävdad varje år vid vegetationsperiodens slut (med "väl hävdad" menas som regel att hävden varit så hård att ingen skadlig ansamling av förna skett).</p> <p>Fotnot: mer specifikt kan "väl hävdad" förklaras med att vegetationshöjden i genomsnitt är ca 5 cm på fuktiga marker och ca 7 cm på våta marker.</p> <p>-Negativa indikatorarter ska förekomma med mindre än 5 % täckning eller frekvens (negativa indikatorarter är hundkex, brännässla, åkertistel, krusskräppa samt blommande exemplar av grenrör, rörflen och älgört).</p> <p>-Minst x % av vattenstranden ska vara blå bård. Storvuxna igenväxningsindikatorer ska inte förekomma i täta bestånd större än 10 m² (storvuxna igenväxningsindikatorer är vass, rörflen, jättegröe, kaveldun eller sjösäv).</p> <p>-Naturtypen är som regel busk- och trädfri. Krontäckning av träd och buskar ska vara högst x %. Vedartad igenväxningsvegetation ska inte förekomma (det vill säga träd och buskar som kunnat etablera sig på grund av att hävden blivit för svag).</p> <p>-Naturtypen ska ha en ostörd hydrologi. Alla eventuella diken med en avvattande effekt ska vara igenlagda senast år 2030, med undantag för kulturhistoriskt värdefulla diken.</p> <p>Typiska arter</p> <p>-Förekomsten av typiska kärlväxter ska bibehållas eller öka. Minst x stycken av de typiska kärlväxterarterna a, b, c etc. ska förekomma i minst y % av provytorna.</p> <p>-Förekomsten av typiska fågelarter ska bibehållas eller öka. Minst x stycken häckande par av de typiska fågelarterna a, b, c etc. ska förekomma i naturtypen.</p>
<i>Negativ påverkan:</i>	

Bevarandeåtgärder:

Bevarandestatus: Kompletteras efter inventering

Uppföljning: Se tillsvidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.

6430 Högörtssamhällen

Beskrivning: Mindre arealer inom områdets små öar och skär

Bevarandemål: Areal
-Arealen högörsängar ska vara minst x hektar eller öka.
Struktur och funktion
-Minst x hektar ska ha en öppen struktur.
-Krontäckning av träd och buskar får högst öka med x (10) % jämfört med basinventeringen och totalt får täckningsgraden vara max 10 %.
Typiska arter
-Förekomsten av typiska kärlväxter ska bibehållas eller öka. Minst x stycken av de typiska kärlväxterarterna a, b, c etc. ska förekomma i minst y % av provytorna.
-Förekomsten av typiska landmollusker ska bibehållas eller öka. Minst x stycken av de typiska landmolluskararterna a, b, c etc. ska förekomma i minst y % av transekterna.

Negativ påverkan:

Bevarandeåtgärder:

Bevarandestatus: Kompletteras efter inventering

Uppföljning: Se tillsvidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.

8230 Pionjärvegetation på silikatrika bergytter

Beskrivning: Fel inrapporterat skall vara naturtyp 1230.

Bevarandemål:

Negativ påverkan:

Bevarandeåtgärder:

Bevarandestatus:

Uppföljning:

A075 Havsörn; *Haliaeetus albicilla*

Beskrivning: Generellt gäller följande för havsörn:
Havsörnen är till stor del knuten till vatten för sitt näringssök (havsmiljö, större insjöar, älvar, vattenmagasin). Under häckningssäsongen är fisk den dominerande födan, men den tar även fågel och medelstora däggdjur. Under övriga delar av året dominerar fågel och fisk, där andelen kadaver är förhållandevis stor. Den bygger stora, omfångsrika och tunga bon och kräver därför kraftiga träd (i första hand tall) för boets placering. Botrådets medelålder längs ostkusten är minst 160 år och i Lappland 350 år.
Havsörnen är mycket störningskänslig vid boplatsen. Arten jagar över arealer i storleksordningen 50–200 km². De köns mogna, etablerade örnarna är i huvudsak stannfåglar. Ungfåglarna rör sig över betydande områden under de första levnadsåren, men förhållandevis få lämnar landet. När örnarna blir köns mogna och etablerar sig vid 4–5 års ålder sker detta i allmänhet i närheten av uppfödningplatsen.

Stigfjorden utgör en viktig vinterrastlokal för havsörn, framförallt för yngre individer.

Bevarandemål: Bevarandemål för arten formuleras senare.
ArtDatabanken kommer att lämna anvisningar för hur mål ska formuleras.
Bevarandemålen kommer att röra populationsstorlek och arternas livsmiljö.

Negativ påverkan: Förutom de för området beskrivna generella hoten är havsörnarna känsliga för:
-Störning av mänskliga aktiviteter
-Miljögifter

Bevarandeåtgärder: Övriga åtgärder:
-Vid behov: vinterutfodring med veterinärbesiktigt köttavfall.

Bevarandestatus: Befintligt skydd:
-Havsörnen är fredad enligt 3 § i jaktlagen (1987:259). Fredningen gäller också dess ägg och bon.
-Enligt 1 a § Artskyddsförordningen (1998:179) är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatsar samt att förvara levande exemplar av arten.
-I rådets förordning (EG) nr 338/97 regleras import och export samt försäljning av levande och döda exemplar av havsörn. Sådan import och export samt försäljning får endast ske efter tillstånd från Jordbruksverket.
-Havsörn tillhör Statens vilt (33 § jaktförordningen (1987:905). Exemplar som omhändertas eller påträffas döda eller dödas tillfaller Staten.

Uppföljning: Se tills vidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare

A140 Ljungpipare; *Pluvialis apricaria*

Beskrivning: Generellt gäller följande för ljungpipare:
Ljungpiparen häckar huvudsakligen i fyra olika miljöer. I norra Sverige är det en karaktärsart på fjällhedar och lokalt även på större, trädlösa myrar. I södra Sverige finns ett tynande bestånd på trädlösa högmossar, samt ett tämligen starkt bestånd på Ölands alvar. Gemensamt för de olika populationerna är kraven på stora öppna områden, med låg och gärna något gles växtlighet. Arten kräver stora sammanhängande öppna områden- ljungpiparen är ytterligt sällsynt när den sammanhängande arealen öppen mark understiger 15 ha. Överstiger den öppna arealen 30 ha uppträder arten tämligen regelbundet, men det är först när den sammanhängande arealen öppen mark är större än 90 ha som arten finns på alla mossar. De häckande fåglarna utnyttjar gärna närliggande åkrar under födosöket. I övervintringsområdet uppehåller sig ljungpiparen på öppna jordbruksområden. Arten hävdar revir och rör sig då huvudsakligen inom ett område i storleksordningen 15-30 hektar. Ljungpiparen övervintrar huvudsakligen i västra och sydvästra Europa.

Bevarandemål: Bevarandemål för arterna formuleras senare. ArtDatabanken kommer att lämna anvisningar för hur mål ska formuleras. Bevarandemålen kommer att röra populationsstorlek och arternas livsmiljö.

Negativ påverkan:

Bevarandeåtgärder:

Bevarandestatus:

Uppföljning: Se tills vidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare

A151 Brushane; *Philomachus pugnax*

Beskrivning: Generellt gäller följande för brushane:
Brushanen häckar i Sverige i två helt olika typer av miljöer, med olika ekologiska krav och populationsutveckling. Det sydliga beståndet kräver tillgång på lämpliga häckningsmiljöer i form av hävdade strandängar. I bra häckningsmiljöer finns en mosaik av gräs- och starrmarker, öppna dy- och jordytor och grunda vattensamlingar. Det nordliga beståndet kräver tillgång på lämpliga häckningsmiljöer i form av våta myrmarker, framför allt relativt lågväxta, fuktiga till blöta gräs- och starrängar. Hanarna spelar på gemensam plats, företrädesvis på låga upphöjningar i terrängen. Som rastlokaler utnyttjas öppna områden med grunt vatten och sandiga eller gytjiga bottnar, men även översvämmade åker- eller betesmarker. Under häckningen rör sig fåglarna inom ett begränsat område, gissningsvis någon kvadratkilometer. Det skandinaviska beståndet övervintrar främst i Afrika söder om Sahara (Sahelzonen).

Bevarandemål: Bevarandemål för arterna formuleras senare. ArtDatabanken kommer att lämna anvisningar för hur mål ska formuleras. Bevarandemålen kommer att röra populationsstorlek och arternas livsmiljö.

Negativ påverkan:

Bevarandeåtgärder:

Bevarandestatus:

Uppföljning: Se tills vidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare

A166 Grönbenan; *Tringa glareola*

Beskrivning: Generellt gäller följande för grönbenan:
Grönbenans lämpliga häckningsmiljöer utgörs av sankta stränder längs sjöar och vattendrag samt på fuktiga/våta gräs- eller starrbevuxna myrar. Arten kräver tillgång på öppet vatten och dyiga stränder. Den är särskilt vanlig i områden med flarkmyrar. De högsta tätheterna hittar man i stora sammanhängande våtmarkspartier, men arten häckar regelbundet även vid mindre skogsomgärdade myrar. Under flyttningen påträffas grönbenan både längs kusten samt vid olika inlandsvåtmarker av öppen karaktär. Grönbenan hävdar revir och rör sig då inom ett område i storleksordningen 1-5 km². Arten övervintrar främst i tropiska Afrika, men delvis även i södra Afrika.

Bevarandemål: Bevarandemål för arterna formuleras senare. ArtDatabanken kommer att lämna anvisningar för hur mål ska formuleras. Bevarandemålen kommer att röra populationsstorlek och arternas livsmiljö.

Negativ påverkan:

Bevarandeåtgärder:

Bevarandestatus:

Uppföljning: Se tills vidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare

A193 Fisktärna; *Sterna hirundo*

Beskrivning: Generellt gäller följande för fisktärna:
Fisktärnan behöver tillgång på fiskrika sjöar och/eller grunda kustområden samt störningsfria häckningsplatser. För att större kolonier ska kunna etableras krävs rovdjursfria områden; framför allt mink och räv bör hindras på häckningsplatserna. Under häckningen födosöker fisktärnorna inom ett område i storleksordningen 1-5 km². De nordiska fisktärnorna övervintrar huvudsakligen längs kuststräckan mellan Västafrika och Godahoppsudden.

Bevarandemål: Bevarandemål för arterna formuleras senare. ArtDatabanken kommer att lämna anvisningar för hur mål ska formuleras. Bevarandemålen kommer att röra populationsstorlek och arternas livsmiljö.

Negativ påverkan:

Bevarandeåtgärder:

Bevarandestatus:

Uppföljning: Se tills vidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare
